

Carl Friström 2026

A3, ritsal 2

Handledare: Björn Gross, Filip Rem

Projektets fokus

I studion fokuserar vi på byggnadsgestaltning i relation till kontext, form, rum och material. Uppgiften är att gestalta en publik byggnad som är unikt utformad i relation till platsen, tiden och ett specifikt program. Byggnaden ska vara ett mindre museum över dels gamlestadens och SKF:s historia, dels ska den också ha plats för mer temporära utställningar. Byggnaden ska dessutom fungera som ett slags "vardagsrum" i stadsdelen och vara tillgänglig för de som bor i närområdet.

Jag var intresserad av att fokusera extra på vilken roll byggnaden kan få i Gamlestaden. I teorikursen undersöker jag hur stadens utformning kan främja social interaktion och social hållbarhet. Jag vill att byggnaden i projektarbetet ska kunna vara en bidragande faktor i detta. En aktiv, tillgänglig och inbjudande plats. Jag vill skapa en slags kulturverkstad som framförallt riktar sig till dem som bor i området och kan vara en förlängning av bostaden. Ett slags gemensamt "vardagsrum". Här ska man dels kunna ta del av tillfälliga, föränderliga utställningar, men också kunna delta vid workshops, kurser, gå på föreläsningar/föreställningar etc. Byggnaden innehåller även ett café som riktar sig mot parken och blir en plats för både spontana och familjära möten.

Genom att byggnaden är öppen och tillgänglig för allmänheten och bjuder in stadens invånare till att delta, skapa och utforma utställningarna så blir det en plats som sammansvetsar och bildar gemenskap. Folket får ett ägandeskap kring byggnaden och det ständigt föränderliga innehållet gör att människor har en anledning att hela tiden komma tillbaka för att ta del av vad som sker.

Hur byggnaden ska upplevas för att matcha mina grundidéer om vad den ska vara blev såklart en viktig del i mitt arbete. Jag har i gestaltningen velat skapa en byggnad som inte var avskräckande utan snarare en som är inbjudande och lättorienterad, men samtidigt omfamnande och intim. Jag har inte haft för avsikt att skapa en monumental byggnad. Jag har skapat en byggnad som jag hoppas kan upplevas som mer "hemma".

Tillsammans med två nya flerbostadshus ramar kulturverkstan in en park i söder som sträcker sig ner mot säveån och tillgängliggör den för allmänheten. Parken blir ett slags grönt andrum som mjukar upp i en stadsdel som förtätas. Parken skapar liv dels genom en utomhusscen, en lekpark, samt kopplingen till det nya kulturhuset.

Projektet gör anspråk på en idag ganska outnyttjad plats. Ett mellanrum mellan Gamlestadens torg och Gamlestadens centrum. Tanken är att kulturverkstan, de nya bostadshusen och parken ska ge platsen nytt liv.

Process

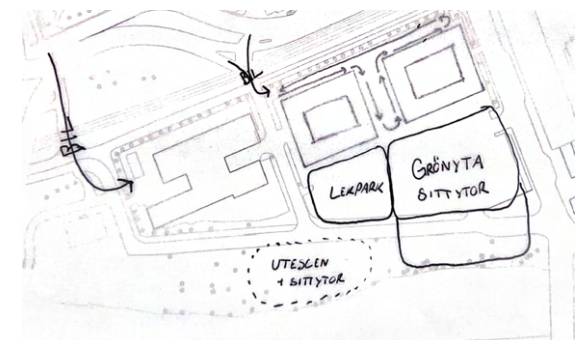
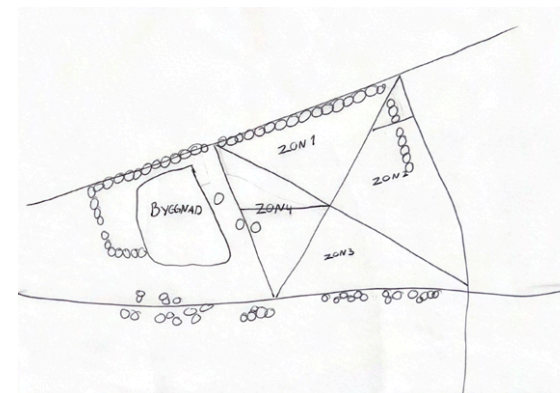
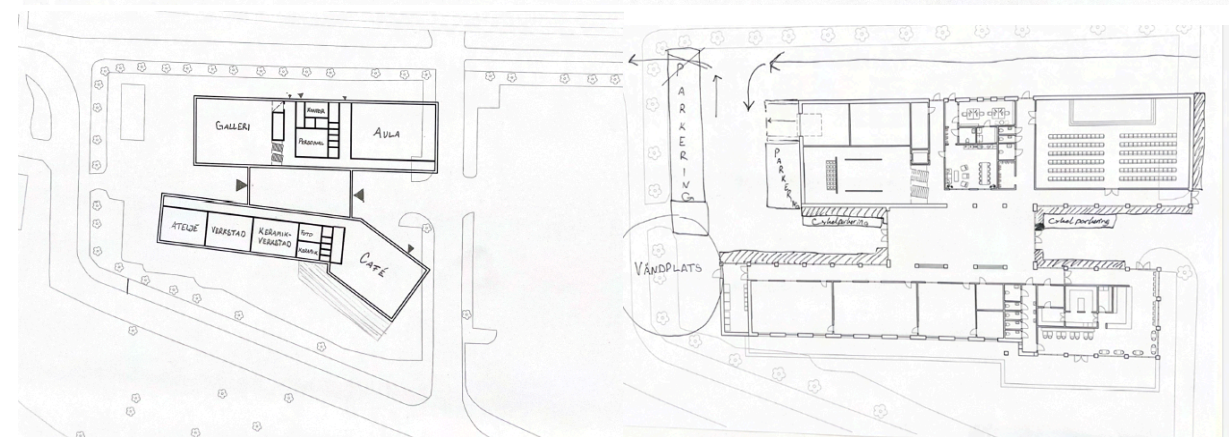
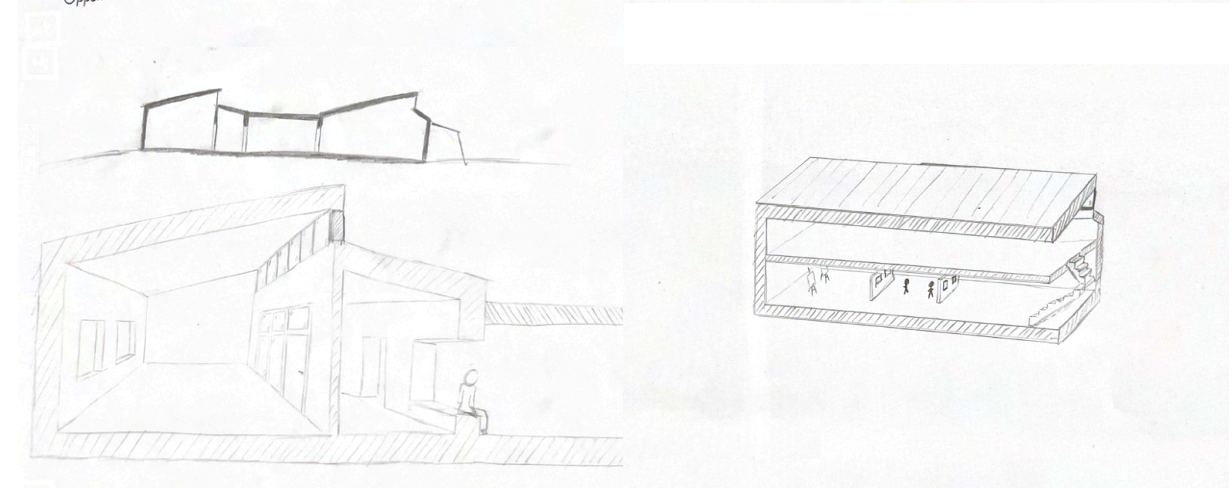
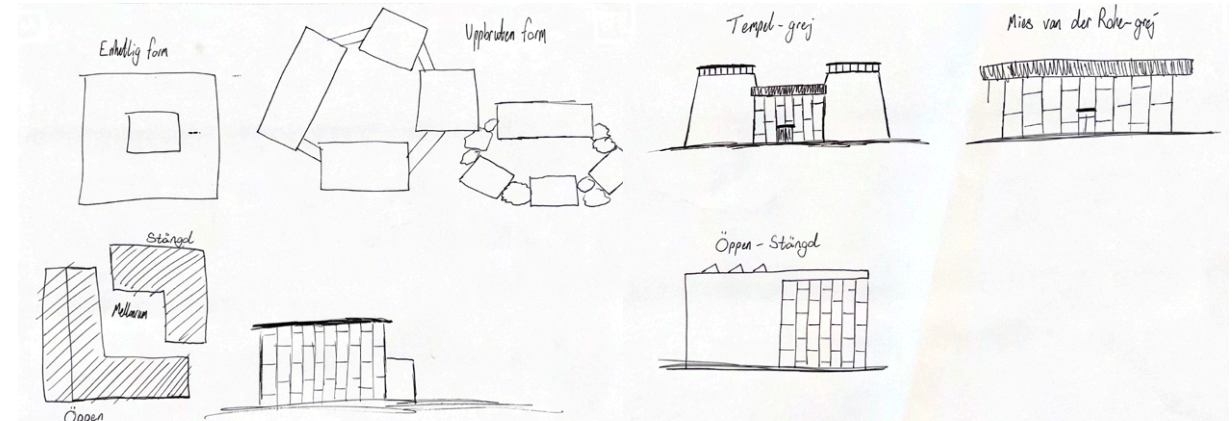
Arbetet med kandidatarbetet föranleddes av ett antal veckor teori. I det teoretiska arbetet började jag intressera mig för frågor om social hållbarhet, förtätning samt hur den byggda miljön påverkar vår hälsa, både fysiskt och psykiskt. Jag identifierade då vissa risker i Gamlestaden kopplat till dessa teorier. Särskilt eftersom att stadsdelen nu ska förtätas. Vid förtätning är det lätt att många av de sociala värden som finns på en plats försvagas. Jag ville att mitt projekt skulle ge invånarna i Gamlestaden en plats att samlas kring och fortsätta bygga vidare på den sociala sammanhållningen och tillhörigheten.

Dessa tankar och idéer är vad som satte grunden för det som skulle komma att bli mitt projekt Kulturverkstan i Gamlestaden.

Projektarbetet inleddes med en rad analyser. Vi kollade gemensamt i ritsalen på befintliga rörelsemönster, förväntade rörelsemönster, befintliga grönytor, viktiga noder i närområdet o.s.v. Utefter dessa började jag experimentera med placering av min byggnad. Initialt ville jag att byggnaden skulle ha en central placering mitt i en stor stadsdelspark som skulle ta upp resten av projektytan. Efter handledning började jag fundera på hur jag skulle rama in den här parken och skapa en trivsamt miljö. Jag började då experimentera med att lägga till bostadskvarter för att skapa en gräns mot väst. Ganska fort landade jag i att ta bort bostadskvarteren och placera min byggnad där istället. Tanken var därifrån att jag inte skulle tillföra några andra byggnader än mitt kulturhus överhuvudtaget och ge parken så stor plats som möjligt. Samtidigt började byggnaden få mer fokus. Mina bärande idéer för byggnaden var att skapa en transparent och välkomnande byggnad. Atljéer och galleri som är utformade för att släppa in norrljus. Till en början ville jag ha en enhetlig byggnad och jobba med ett centralt atrium som kunde nyttjas som gård, men också för ljusinsläppet. Jag gick sedan över till två separata byggnadskroppar med idén om att de skulle ha lite olika funktioner. Jag skissade fram och tillbaka på planer och fasader och prövade mig fram med olika volymer. Efter mycket fram och tillbaka landade jag i en H-form på byggnaden som gav stöd åt de attribut jag eftersträvade. Jag skiftade mellan olika sätt att bryta den raka formen, men landade tillslut i att hålla formen simpel för att skapa en rationalitet i såväl konstruktionen som upplevelsen av byggnaden.

I det fortsatta arbetet med hela stadsplanen började jag fundera på hur min park skulle ta form. Jag försökte avgränsa parken och skapa barriärer mot omgivningen på olika sätt för att skapa någon slags omsluten trygghet. Efter feedback från flera håll visade det sig att jag gjort det motsatta. Dessutom var parken ganska stor och oprogrammerad. Då gick jag tillbaka till att testa lite olika bostadshus. Först var jag fast inställd på att hålla nere storleken så mycket som möjligt och mest se dem som just en barriär mot den högtrafikerade Artillerigatan i norr. Men efter en del skissande på både olika byggnader och parken i sig så tillät jag mig ge mer yta till bostäder än jag först tänkt mig. Jag landade tillslut i två slutna bostadskvarter.

De sista tre veckorna var de flesta beslut fattade. Jag skulle nu bara visa vad jag gjort. Jag hade fortfarande några saker att lösa. Dels hur konstruktionen av min byggnad skulle se ut, dels vissa trafikproblem jag skapat. Handledningen hjälpte mycket här och jag tror att jag landat i två rimliga lösningar på båda problemen. Därefter fortgick sammanställandet av materialet och modellbyggande. Vissa delar av projektet fick en grundlig presentation. Främst byggnaden som är det jag hade jobbat mest med. Andra delar presenterades mer schematiskt.

Teori/Referenser

Gehl, J. (2010). Cities for people. Island Press.

Pålsson, K. (2016). How to design humane cities. Nykøbing: Karsten Pålsson and Forlaget Bogværket.

Sim, D. (2019). Mjuk stad : täthet, mångfald och närhet i vardagslivet. Island Press.

Smith, E. (2011). Engaging the Visitor: Architectural Rhetoric and the. The International Journal of The Inclusive Museum.

Uffelen, C. v. (2013). Green city spaces: urban landscape architecture. Berlin: Braun Publishing AB.

Referensprojekt

White arkitekter - Selma Lageröfs center, Hisings Backa

Schmidt Hammer Lassen – Halmstad stadsbibliotek, Halmstad

Henning Larsen – Ny Carlsberg Glyptotek, Köpenhamn

Referenslista/Bibliografi

Litteratur från ritsalsstudion:

Deplazes, A. Constructing architecture, Birkhäuser Verlag, 2013.

Pallasmaa, J. Eyes of the skin, John Wiley & Sons Ltd, 2012.

Pallasmaa, J. The Thinking Hand, John Wiley & Sons Ltd, 2009.

Zumthor, P. Thinking Architecture, Birkhäuser Verlag, 2010.

Zumthor, P. Atmospheres, Birkhäuser Verlag, 2006.

Rubin, R. Kreativitet: Ett sätt att leva, Brombergs bokförlag, 2025

KULTURVERKSTAN I GAMLESTADEN

CARL FRISTRÖM - ACEX06

Kulturverkstan är en ny byggnad i Gamlestaden som ska samla människor kring kultur, hantverk och gemenskap. Tanken är att skapa en välkomnande plats där invånarna är med och skapar en levande byggnad. I byggnaden finns en ateljé för konst, en keramikverkstad samt en verkstad för diverse andra hantverk. Tanken är att intresserade ska kunna komma till byggnaden och lära sig utöva de olika hantverken. Antingen för att bygga vidare på redan existerande kunskap eller kanske för att upptäcka en ny hobby.

Byggnaden består även av flera flexibla rum. En Aula som kan nyttjas till föreläsningar, författarsamtal, teaterföreställningar m.m. Ett galleri med plats för utställningar av alla slag. Tanken med galleriet är att utställningarna riktas mot dem i närområdet. Direkt under galleriet finns även ett mindre utställningsrum där man ska kunna lära sig om Gamlestadens historia. I entrén till byggnaden finns ett öppet odefinierat rum vilket kan användas som mötesplats i anslutning till parken. Här kommer besökare även kunna se en utställning med olika verk som blivit till i verkstäderna eller ateljén. I byggnaden finns också ett café som riktar sig mot parken.

Tillsammans med två nya bostadshus bildar kulturverkstan en barriär mellan Artillerigatan i norr och den nya parken som sträcker sig ner mot Sävån. Parken blir ett grönt rekreationsområde dit man kan gå för att besöka lekparken, se ett uppträdande på utomhusscenen eller bara för att lägga sig i gräset.

PERSPEKTIV MOT ENTRÉN

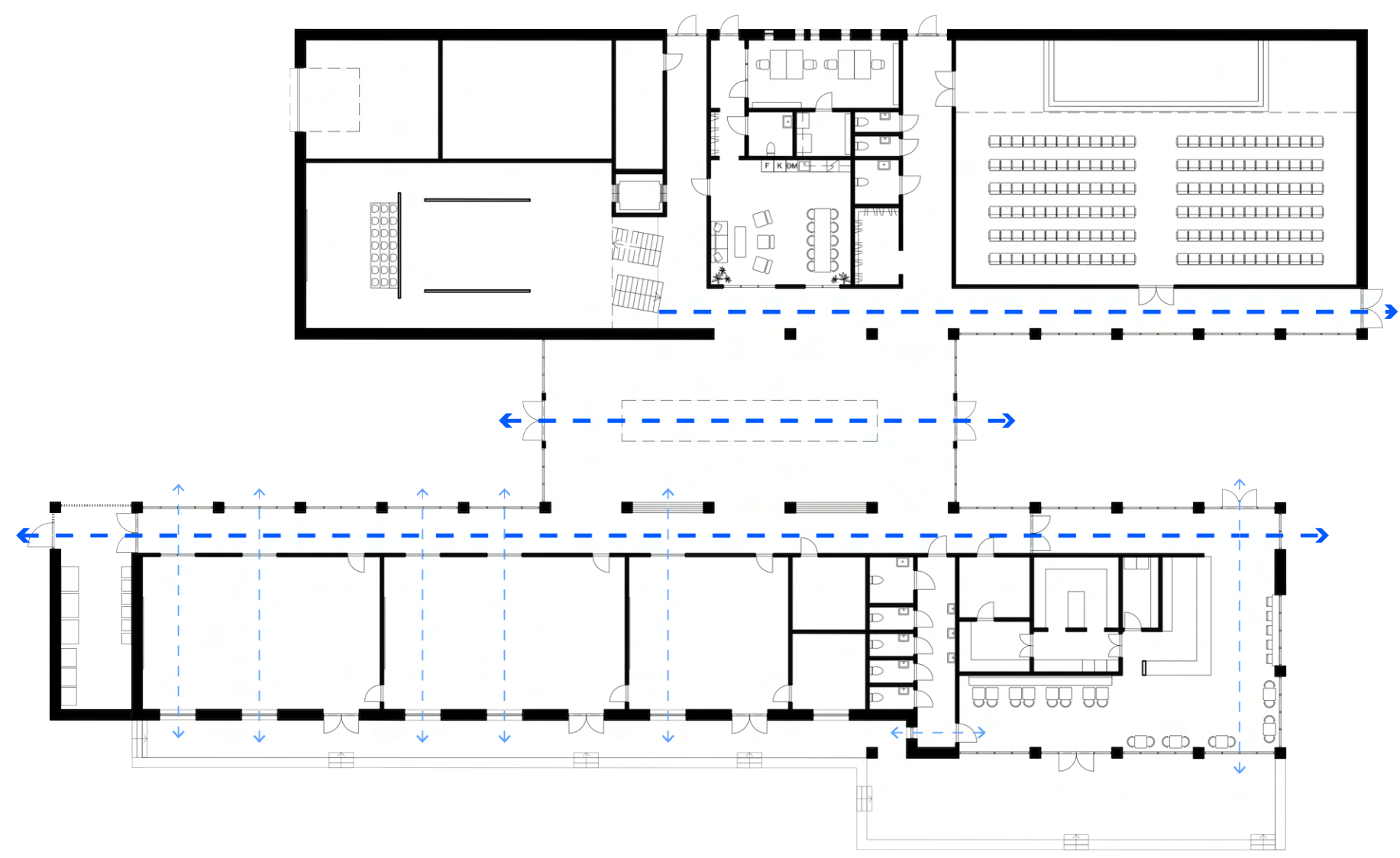
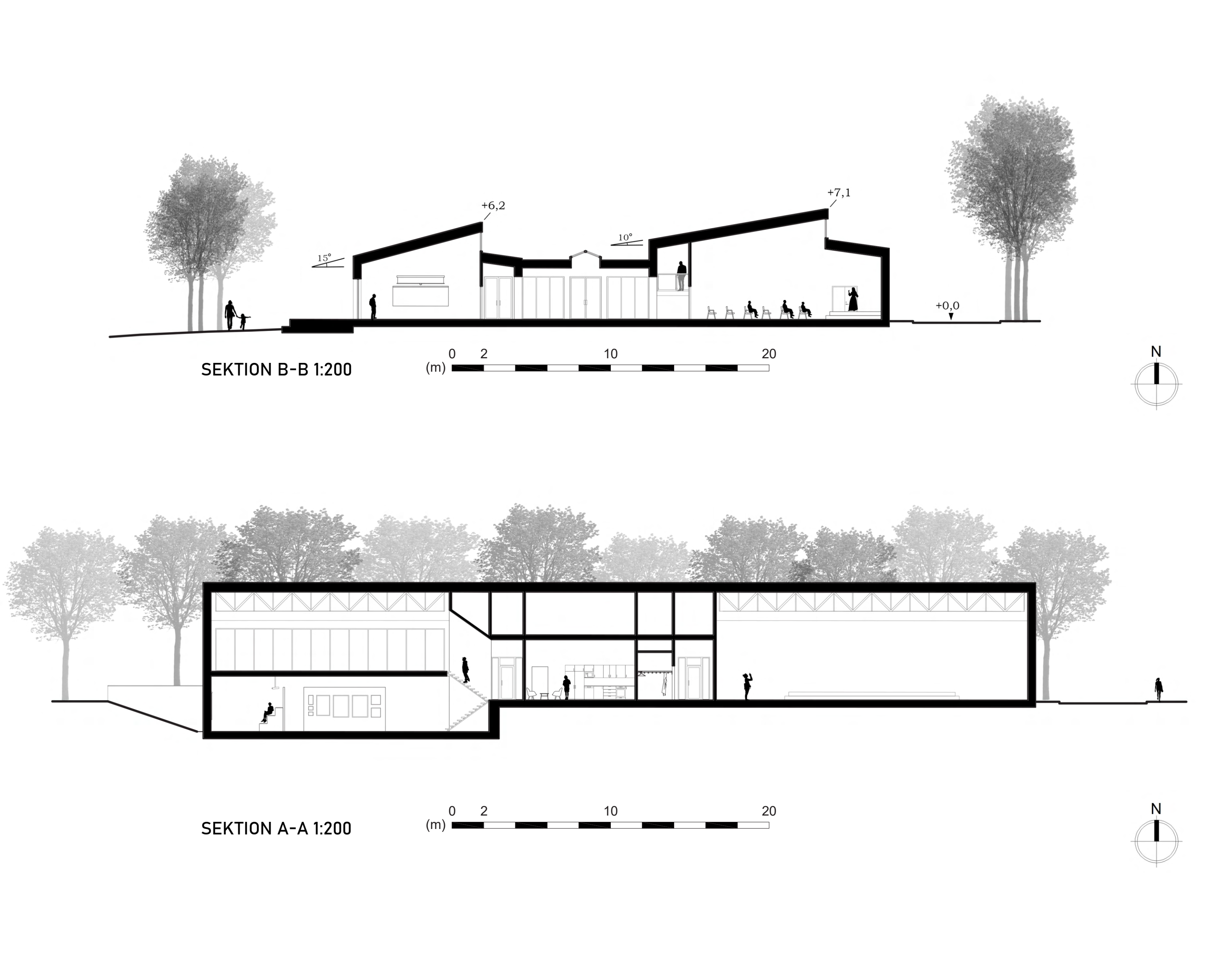
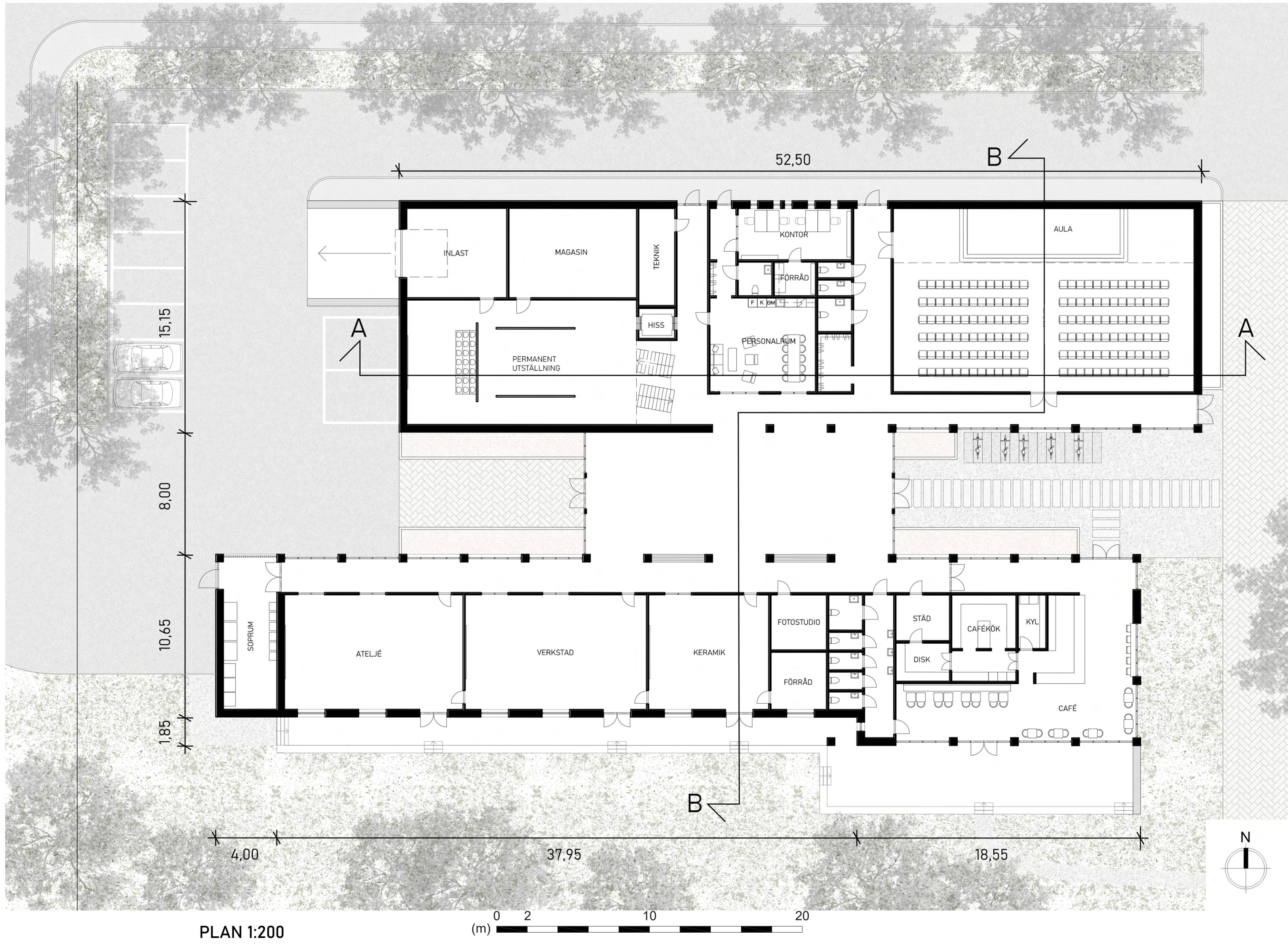
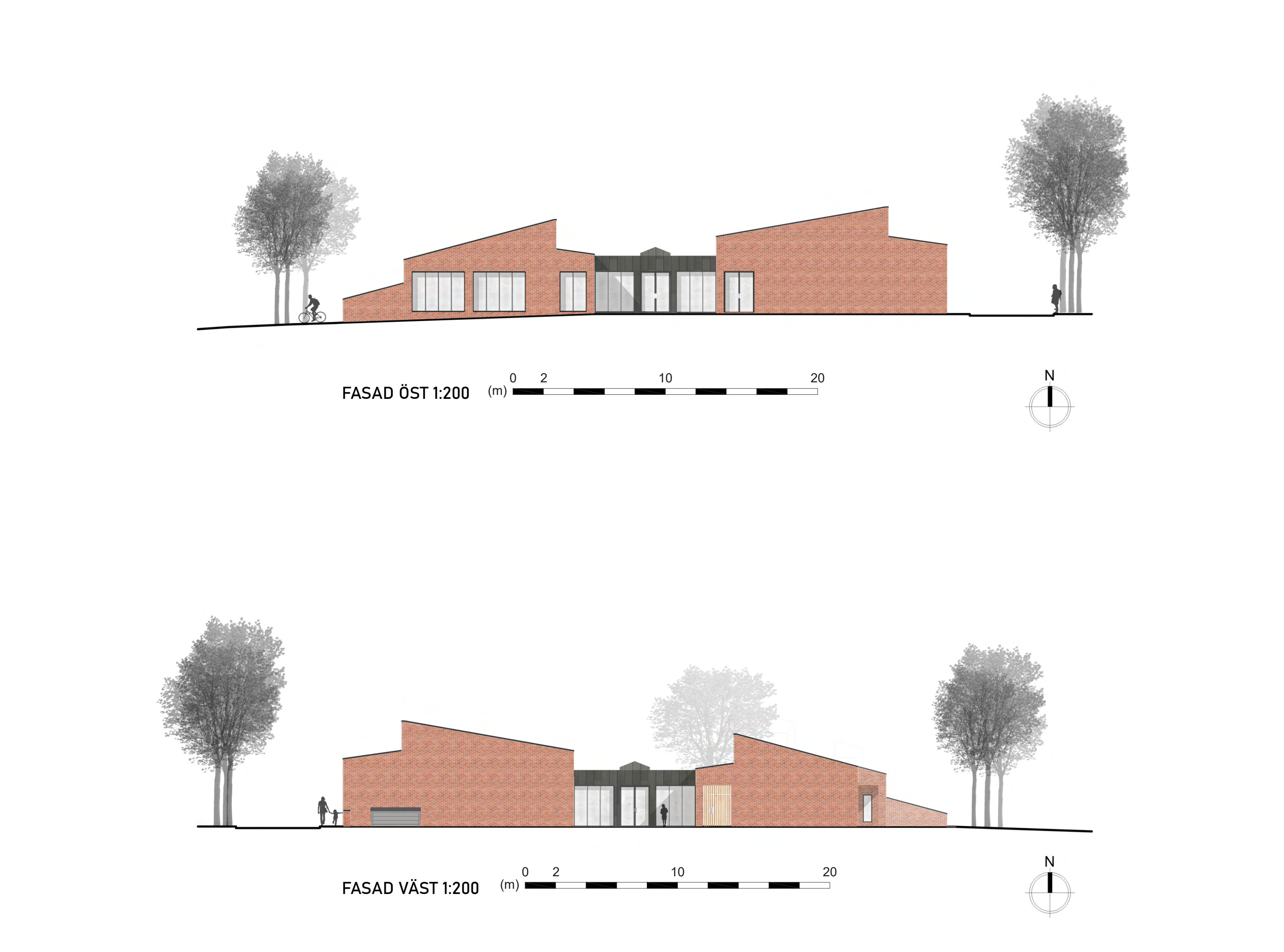

PERSPEKTIV FRÅN ENTRÉHALLEN

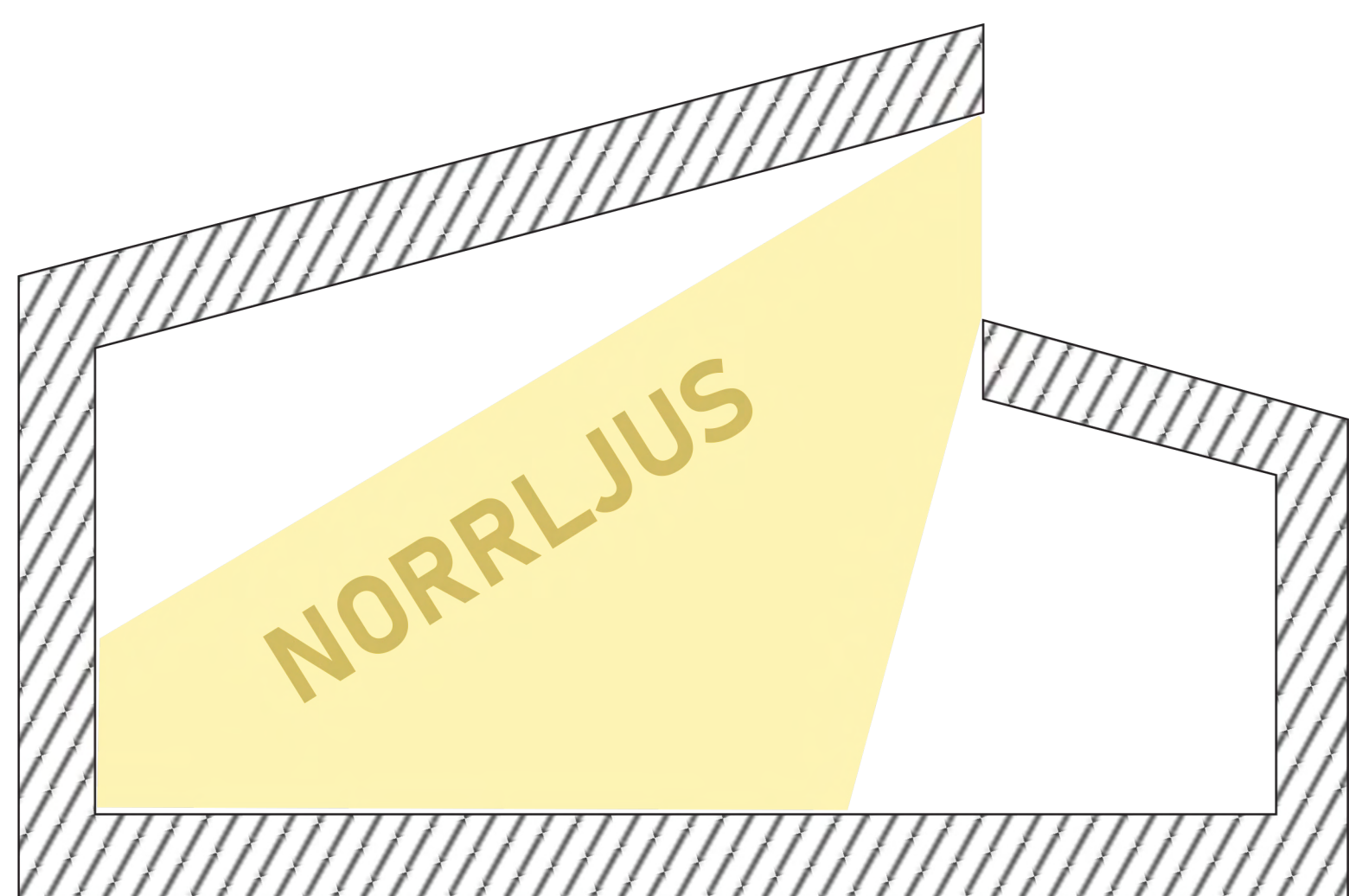

PERSPEKTIV FRÅN VERKSTADEN

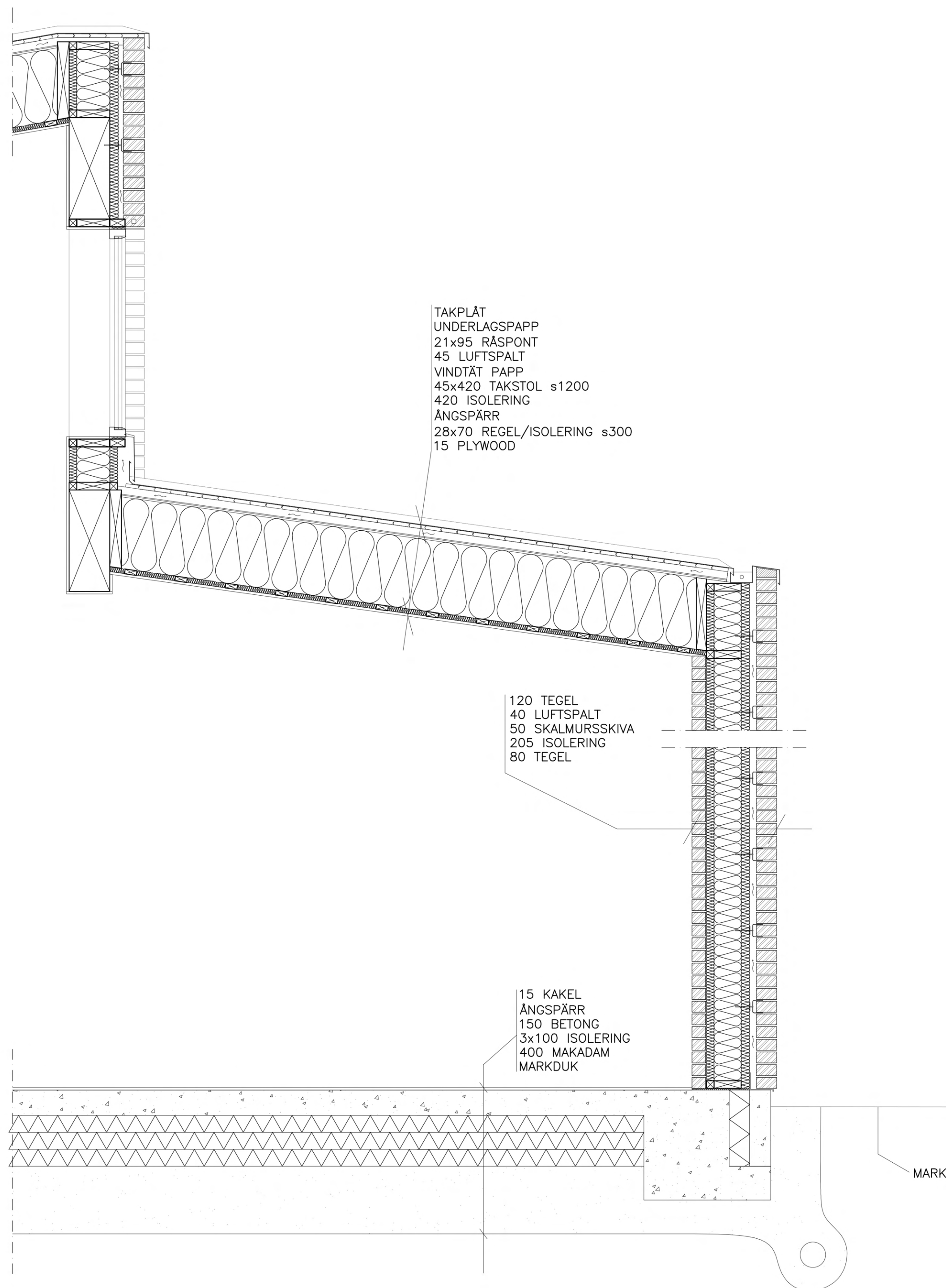

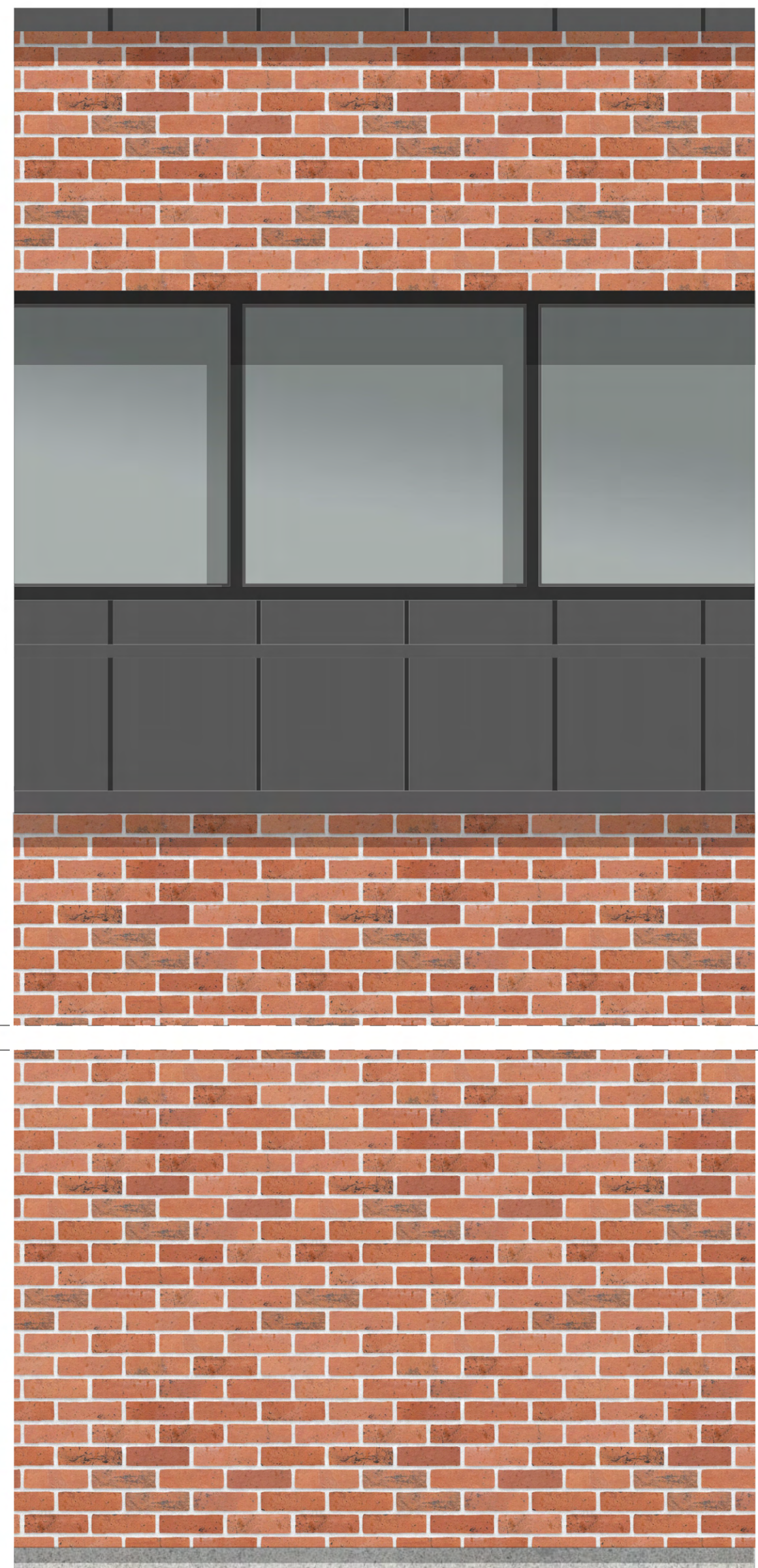
Byggnaden består av två skepp som i sig följer varsin axel. Byggnaden är väl uppglasad längs axlarna för att skapa genomsliktslinjer och transparens

Det förskjutna taket gör det möjligt att släppa in norrljus ovanifrån, vilket ger ett jämnt ljus, idealt för ateljén och galleriet, men nyttjas även av verkstäderna och aulan.

PRINCIPSEKTION 1:20

FASADUTSNITT 1:20

SITEMODELL 1:500

KONSTRUKTIONSMODELL 1:200

MODELL 1:100